

ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Фурда Альона Ігорівна

Студентка 3-го курсу юридичного факультету КНУ ім. Тараса Шевченка

Науковий керівник:

Вінник О. М.

доктор юридичних наук, професор кафедри господарського права

КНУ ім. Шевченка

Правові ідеї, що закладені у статтях 13 та 14 Конституції України щодо об'єктів права власності українського народу є новими для сучасної теорії права, а також ключовими для законотворення і правозастосування у практиці реалізації права власності народу. У юридичній науці питання і проблеми, пов'язані з реалізацією норм Конституції залишаються недослідженими на концептуальному рівні.

Тривають дискусії щодо можливості існування такого правового явища, як право власності українського народу, а також вказується на існуючу суперечність між статтями 13 та 14 Конституції України (далі КУ), що негативно впливає на формування узгодженої з Конституцією України системи господарського, земельного та інших галузей законодавства.

Цікавою є думка П. Ф. Кулинич, який вважає, що ст. 13 КУ відображає режим виключної власності держави (чи народу, що, на його думку, є одне й те саме); згідно зі статтею 13 земля та її надра перебувають у виключній власності Українського народу, і тому ні громадяни, ні юридичні особи не можуть бути власниками цих об'єктів, вони лише можуть володіти, наприклад, землею на праві користування, як це було з 1917 по 1992 роки; виключна власність народу – це те саме, що виключна власність держави.

Але в такому разі виходить, що абзац 2 статті 14 і стаття 142 Конституції України закріплюють плюралізм форм власності на визначені об'єкти, а саме – держави, територіальних громад, юридичних осіб та громадян.

Від імені Українського народу права власника здійснюють виключно органи державної влади та місцевого самоврядування в межах повноважень, визначених Конституцією України. Але цікавий той факт, що у Земельному

кодексі України безпосередньо не закріплюються обов'язки держави щодо здійснення права власності на землю перед Українським народом.

Це позиція продубльована і міститься в ч. 2 ст. 324 ЦК, яка встановлює, що від імені українського народу права власника здійснюють органи державної влади та органи місцевого самоврядування у межах, встановлених Конституцією.

Поєднання належності права власності українського народу і водночас його здійснення від імені власника дає підстави для висновку про те, що власність українського народу є водночас державною власністю.

На наш погляд, визнання народу України суб'єктом права виключної власності на певні природні ресурси не породжує самостійної форми власності на ці об'єкти. За своєю економічною природою власність на ці об'єкти фактично є державною. Народ і держава як суб'єкт права власності не можуть протиставлятися. Будь-яка держава фактично виступає організаційно-правовою формою здійснення прав кожного суверенного народу.

Таким чином можна зробити висновок, що в поняття державної власності ми включаємо об'єкти права власності українського народу. Але у зв'язку з цим твердженням ми отримуємо нову неузгодженість. Відповідно до статей Закону України «Про управління об'єктами державної власності», органи місцевого самоврядування не мають можливість управління майном, що є об'єктом державної власності.

На практиці ж виходить, що від імені українського народу управління об'єктами права власності українського народу здійснюється органами державної влади та місцевого самоврядування. При цьому деякі дослідники включають об'єкти такої власності до об'єктів права власності держави, забуваючи при цьому, що управління такими об'єктами покладено лише на державні органи, в той час як Конституція України передбачає ще одного суб'єкта управління об'єктом права власності від імені українського народу – органи місцевого самоврядування.

Обґрунтованою видається пропозиція щодо того, що необхідно створити єдиний перелік об'єктів, що знаходиться у власності українського народу.

Разом з тим варто визначити значення кожного об'єкта для народу України. Таким чином необхідно розподілити такі об'єкти. Управління більшістю з них повинно здійснюватися органами державної влади та місцевого самоврядування від імені народу України. Найбільш важливі об'єкти, які є необхідними для забезпечення життєдіяльності, є важливими надбаннями усього народу, об'єкти, що охороняються ЮЕСКО повинні залишатися в управлінні виключно українського народу. Питання щодо управління такими об'єктами повинні виноситися на всеукраїнський референдум. Таким чином можна уникнути зловживання посадовими особами своїм становищем і передати вирішення найважливіших питань щодо таких об'єктів в руки українського народу.